

Ks. Franciszek JABŁOŃSKI

Formacja misyjna w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie

1. Teologiczne przesłanki kształtowania odpowiedzialności za misje alumnów

Zgłębiając naukę II Soboru Watykańskiego o misyjnej naturze Kościoła i posoborową eklezjologię akcentującą kościelną komunę, uświadamiamy sobie potrzebę różnorodności form zaangażowania w misyjne dzieło Kościoła. Nie wystarczy ogólnik „misje”. Kościół, którego życie jest tak bogate w różnorodność charyzmatów, w tym również instytuty, dzieła i organizacje misyjne, winien upatrywać w tym obfitość darów, z których może w pełni korzystać. Zadanie koordynacji misji i współpracy misyjnej w całym Kościele powszechnym podejmuje w imieniu papieża Kongregacja Ewangelizacji Narodów¹.

Papieża w jego misyjnym zadaniu wspiera – oprócz kongregacji – kolegium biskupów. Kapłani zaś, będąc współpracownikami stanu biskupiego w jego potrójnym urzędzie, który z natury swej należy do posłannictwa Kościoła, są przedłużeniem zadań powierzonych papieżowi i biskupom. Kapłani – jak głosi dekret *Ad gentes* – „powinni być świadomi, że ich życie jest również poświęcone na służbę misjom” (DM 39). Stąd kapłana do zadań misyjnych w Kościele należy przygotować przez odpowiednią formację duchową, zmierzającą do wychowania w ścisłej łączności z Kościołem i jego rozwojem na całym świecie².

Odwaznie podjęta odnowa wychowania i wykształcenia seminaryjnego w myśl wymogów Soboru nie może pominąć formacji misyjnej. Stanowiłoby to niewątpliwe zubożenie soborowej koncepcji formacji kapłańskiej. Przez formację misyjną nie rozumiemy tutaj odrębnej formacji, specjalnego przygotowania misyjnego, jakiego domaga się Sobór (por. DM 25-27), lecz tylko pewnego ukierunkowania zwyczajnej formacji kapłańskiej. Formacja misyjna oznacza więc ducha misyjnego, jaki powinien cechować i ożywiać formację kapłańską i jaki powinien się przejawiać w sposobie myślenia i postępowania alumnów.

¹ A. Kmiecik, *Papieskie Dzieła Misyjne*, w: „Światło Narodów”. Szkoła Animatorów Misyjnych cz. 4, Warszawa 1999, 94-95.

² Por. S. Flutak, *Seminaryjne Ognisko Misyjne w służbie PDM (1929-1999)*, „Biuletyn Misyjny Archidiecezji Gnieźnieńskiej” 10(2000), 79-85.

Formacja misyjna, używając języka dekretu o działalności misyjnej Kościoła, polega na wytworzeniu w przyszłych kapłanach żywej świadomości własnej odpowiedzialności za szerzenie Ewangelii i zdecydowanej gotowości podjęcia swojej części w dziele misyjnym wśród narodów (por. DM 35)³.

Przypomnienie przez Sobór tej prawdy, że Kościół, jako skuteczny i powszechny znak zbawienia, wywodzący się według planu Ojca z posłania Wcielonego Słowa i Ducha Świętego, jest z natury swej misyjny, i że dzieło ewangelizacji jest podstawowym zadaniem całego Ludu Bożego – nie może nie rzutować również na charakter formacji kapłańskiej⁴. Nic więc dziwnego, że dokumenty soborowe (por. DM, DFK) mocno i wyraźnie, choć w sposób bardzo syntetyczny, uwypuklają charakter misyjny tej formacji. Całe życie przyszłego kapłana i jego praca duszpasterska mają być poświęcone służbie misjom. Kapłani „tak zatem ułożą pracę duszpasterską, by mogła służyć rozszerzaniu Ewangelii wśród niechrześcijan” (DM 39). Tę samą myśl bliżej wyjaśnia i jeszcze bardziej podkreśla dekret o posłudze i życiu kapłanów (por. DK 10). Kongregacja Ewangelizacji Narodów stwierdza: „Jest rzeczą konieczną, aby klerycy w seminariach już wcześniej poznali misje i ukochali je. Formacja taka jest bardzo pożyteczna i wszystkim wiadomo, że seminaria należące do Unii Misyjnej Duchowieństwa czy innych Dzieł Misyjnych, wydają gorliwych kapłanów”⁵.

Osobista świadomość misyjna, która ma cechować mentalność przyszłego kapłana, powinna się uzewnętrzniać wobec tych, których Opatrzność Boża powierzy jego pieczy. „Kapłani w pracy duszpasterskiej będą budzić i podtrzymywać wśród wiernych gorliwość do ewangelizacji świata” (DM 39). Jan Paweł II w *Redemptoris missio* poucza: „wszyscy kapłani winni mieć misyjne serce i umysł, powinni być otwarci na potrzeby Kościoła i świata, troskliwi wobec tych, którzy są najdalej, a zwłaszcza wobec grup niechrześcijan we własnym środowisku” (RMis 67).

W myśl nauczania Soboru powołanie kapłańskie jest z samej natury misyjne. Tę koncepcję podejmuje również adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis*, która kilkakrotnie powraca do tematu formacji w duchu misyjnym. W odniesieniu do życia duchowego kapłanów Jan Paweł II zauważa, że jego podstawą jest przynależność do Kościoła diecezjalnego i oddanie się jemu: „ale w jedności duchowej między Kościołami życie duchowe kapłanów powinno być również głęboko naznaczone dynamiką misyjną”⁶.

³ Por. F. Jabłoński, *Recepcja idei misyjnej w Polsce po Soborze Watykańskim II*, Kraków 2003, 73.

⁴ Por. J. Kubicki, *Misyjna formacja kleryków*, „Ateneum Kapłańskie” 61(1969) z. 1, 94.

⁵ Tamże, 97.

⁶ Por. C. Sepe, *Od „Fidei donum” do „Pastores dabo vobis”*, „Światło Narodów” 87(1994), 68.

Mówiąc o formacji misyjnej, mamy na uwadze określone ukierunkowanie zwykłej formacji seminaryjnej (kapłańskiej), pomijamy zaś moment specjalnego przygotowania misyjnego, które jest niezbędne dla tych, którzy zamierzają podjąć pracę misjonarską. Podczas gdy ten drugi rodzaj formacji może dotyczyć stosunkowo wąskiego kręgu kandydatów do kapłaństwa, formacja misyjna, o którą chodzi, posiada charakter uniwersalny i obligatoryjny⁷. Do zadań misyjnych w Kościele należy przygotować kapłana przez odpowiednią formację. Brak tego elementu w wychowaniu i wykształceniu przyszłego kapłana byłby zubożeniem soborowej koncepcji Kościoła oraz posługi kapłańskiej. Oprócz osobnego, specjalistycznego przygotowania kapłanów wyjeżdżających na misje, formacja misyjna powinna objąć wszystkich kleryków⁸. Seminaria są miejscem, gdzie przygotowuje się i formuje przyszłych kapłanów, od których zawsze w decydującej mierze zależy odnowa Kościoła. Odnowiony Kościół przyszłości przygotowuje się zawsze w seminariach. Seminaria są szczególną nadzieją diecezji, Kościoła i świata. Formacja misyjna seminarzystów powinna być prowadzona w duchu Kościoła uniwersalnego, w duchu misyjnym⁹. Konieczność takiej formacji nakazują dokumenty soborowe, a szczególnie dekret o formacji kapłańskiej i dekret o działalności misyjnej Kościoła (por. DFK 16; DM 19)¹⁰.

Dekret o formacji kapłańskiej bardzo zwięźle charakteryzuje kierunki życia wewnętrznego przyszłego kapłana. Jednym z nich jest kierunek eklezjologiczny¹¹. Formacja duchowa alumna wymaga zjednoczenia z Jezusem Chrystusem, a więc i z Jego Ciałem Mistycznym, którym jest Kościół. Myśl o wychowaniu alumna w ścisłej łączności z Kościołem jest w dekrecie mocno podkreślona i często się w nim przewija (por. DFK 8). Chodzi tu jednak nie o Kościół w znaczeniu partykularnym, zacieśniony do jednej diecezji czy jednej parafii, lecz o Kościół w znaczeniu uniwersalnym; Kościół, który jest powszechnym sakramentem zbawienia, ustanowionym dla wszystkich narodów. Znamię powszechności mieści się w samej naturze i wewnętrznej strukturze Kościoła, w swej jednak zewnętrznej rzeczywistości jest ono dalekie od ogarnięcia krańców świata. Jest jeszcze ciągle *in statu fieri*, w stanie konkretnego historycznego rozwoju, jeszcze cały czas potencjalne, a nie faktyczne. Wielu ludzi nie jest jeszcze objętych ewangelizacją. Formacja duchowa zmierzająca do wychowania

⁷ Por. W. Góralski, *Formacja misyjna w seminariach duchownych*, „Światło Narodów” 2(1983), 9.

⁸ Por. J. Górski, *Nowa wiosna Ewangelii*, Kraków 1993, 54.

⁹ Por. J. Mazur, *O. Paweł Manna i jego główne idee misyjne*, „Światło Narodów” 78(1991), 15.

¹⁰ Por. J. Kubicki, art. cyt., 94.

¹¹ Por. P. Gołębiowski, *Szczególna rola ojca duchownego w formacji wewnętrznej alumna*, „Ateneum Kapłańskie” 60(1968) z. 70, 102-103.

alumna w ścisłej łączności z Kościołem, musi zatem obejmować cały Kościół, łącznie z jego rozwojem na świecie¹². Myśl ta jest wyraźnie akcentowana w dekrete soborowym: „Niechaj alumnicy nauczą się uczestniczyć szerokim sercem w życiu całego Kościoła, mając na uwadze słowa św. Augustyna: «Ile kto miłuje Kościół Chrystusowy, tyle ma Ducha Świętego»” (DFK 9). Dekret więc nie tylko podkreśla eklezjologiczny charakter duchowej formacji kapłańskiej, ale także jej charakter misyjny. Ten sam dekret w innym miejscu jeszcze wyraźniej podkreśla ducha misyjnego (por. DFK 20), który – jak uczy Pius XII w encyklice *Fidei donum* – nie jest niczym innym, jak duchem prawdziwie katolickim: „Kościół ma prawdziwie katolicką naturę. Zapal misyjny i duch katolicki – to jedno i to samo. Powszechność jest istotną cechą Kościoła” (FD 9).

Dekret misyjny nawiązuje do dekretu o formacji kapłanów i żąda, aby alumnicy byli przepojeni tajemnicą Kościoła. Całą formację należy ujmować w świetle tajemnicy zbawienia. Dekret misyjny podkreśla ponadto konieczność poznania historii, celu i metod działalności misyjnej Kościoła oraz problemów kulturalnych, ekonomicznych i społecznych (por. DM 16). Dlatego interesujący i najbardziej pożądany będzie taki program studiów seminaryjnych, który umożliwi umisyjnienie poszczególnych dyscyplin teologicznych (por. DM 39). Ponadto koniecznością staje się wprowadzenie osobnego systematycznego wykładu z misjologii i religioznawstwa. Uzupełnieniem formacji intelektualnej mogą stać się koła misjologiczne umożliwiające pogłębienie wiedzy specjalistycznej, a także bezpośredni kontakt z terenem misyjnym. Formację misyjną należy także uwzględnić w kierownictwie duchowym, w konferencjach ascetycznych, prowadzeniu modlitw i nabożeństw. Duch misyjny będzie stanowił kryterium dojrzałości kleryckiej, a później kapłańskiej¹³. Zadanie to stoi przed wychowawcami seminaryjnymi. Należy przepoić powszechną misją Kościoła wszystkie zajęcia ascetyczne i wpłynąć na pobożność osobistą. O takim przygotowaniu uczy Sobór: „Niech alumnicy uczą się raczej żyć według ewangelii, umacniać się w wierze, nadziei i miłości, aby praktyką cnót wyrobili w sobie ducha modlitwy, osiągnęli siłę i umocnienie swego powołania, zdobyli zapal do innych cnót i wzrastali w gorliwości o pozyskiwanie dla Chrystusa wszystkich ludzi” (DFK 8).

W zakresie formacji duszpasterskiej korzystne będą wszystkie inicjatywy zmierzające do uaktywnienia przyszłego kapłana, zwłaszcza w wyjściu naprzeciw niewierzącym. Służyć temu mogą spotkania z misjonarzami, spotkania modlitewne, organizacja tygodni misyjnych (por. DFK 19). Podstawą umisyjnienia formacji duszpasterskiej są słowa zawarte w dekrete *Ad gentes*: „Ka-

¹² Por. J. Kubicki, art.cyt., 95.

¹³ Tamże, 99-100; por. W. Góralski, art.cyt., 10.

plani w pracy duszpasterskiej będą pobudzać i podtrzymywać wśród wiernych gorliwość do ewangelizacji świata, pouczając ich przez katechezę i kazania o obowiązku głoszenia narodom Chrystusa; pouczając rodziny chrześcijańskie o konieczności i zaszczycie pielęgnowania powołań misyjnych wśród synów i córek; podtrzymując w młodzieży szkolnej i stowarzyszeniach katolickich zapal misyjny, tak aby z nich wyrosli przyszli zwiastuni Ewangelii. Niech uczą wiernych modlić się za misje i niech się nie wstydzą prosić ich o jałmużnę, stawszy się niejako żebrakami dla Chrystusa i zbawienia dusz” (DM 39).

Kongregacja Rozkrzewiania Wiary w deklaracji z 3 XII 1953 r. jest zdania, że pastoralna formacja misyjna powinna być włączona w działalność Papieskiej Unii Misyjnej, która stymuluje gotowość kapłanów i alumnów do ożywienia działalności na rzecz misji u innych¹⁴. Potrzebę rozwijania Unii Misyjnej wyraża również II Polski Synod Plenarny, który stwierdza, że „w każdym seminarium powinien istnieć krąg misyjny alumnów, ściśle współpracujący z Papieską Unią Misyjną” (II PSP 60). Synod zaznacza także, że działalność Papieskiej Unii Misyjnej „jest niewspółmierna do możliwości Kościoła w Polsce” (II PSP 48).

Biorąc pod uwagę te słowa należy podkreślić, że już w seminarium studenci teologii powinni uczyć się ubogacać przeszłe prace duszpasterskie duchem misyjnym. Jako jedną z form kształtowania formacji misyjnej na tej płaszczyźnie w ramach PUM wymienić należy kontakty seminariów z misjonarzami poprzez listy oraz spotkania z nimi. Znaczną rolę w tej dziedzinie odgrywa dobrze funkcjonujące na terenie seminarium Ognisko Misyjne, które angażuje przede wszystkim animatorów ruchu misyjnego, a zatem spełnia swoją rolę wówczas, gdy swoją działalnością uaktywnia pozostałych. Ognisko Misyjne może w różny sposób oddziaływać na ogół alumnów, m.in.: poprzez urządzenie dni misyjnych na terenie seminarium; nadanie określonym dniom liturgicznym charakteru misyjnego, wyrażającego się we wspólnej modlitwie w intencjach misyjnych; akademie; wieczornice; prelekcje i inscenizacje; zbieranie ofiar materialnych; urządzenie wystawy misyjnej; wyświetlanie filmów i przeżrocy o tematyce misyjnej. W działalności ogniska ważną rolę odgrywa opiekun¹⁵.

Bardzo duże znaczenie w formacji misyjnej kapłanów mają także wyjazdy na tzw. dni misyjne do parafii, dzięki którym alumnicy mają możliwość sprawdzenia swoich umiejętności duszpasterskiego oddziaływania misyjnego na wiernych.

Krótko podsumowując, można wymienić następujące formy przeprowadzania formacji misyjnej do kapłaństwa: uwrażliwianie alumnów na potrzeby

¹⁴ Por. W. Góralski, *Formacja misyjna w seminariach duchownych*, „Studia Płockie” 12(1984), 31.

¹⁵ Tamże, 32.

Kościół misyjny; podkreślanie aspektów misyjnych w konferencjach asceetycznych; zachęcanie alumnów do czytania duchowych życiorysów misjonarzy; przeprowadzenie nabożeństwa misyjnego według papieskiej intencji misyjnej (raz w miesiącu); zorganizowanie kleryckiego Koła (Ogniska) Misyjnego; umieszczenie w programie studiów wykładów z zakresu misjologii, teologii misji i historii misji; organizowanie spotkań z misjonarzami¹⁶.

Najbardziej pogłębioną i systematyczną formą misyjnej formacji alumnów są wykłady z misjologii. Wyższe seminaria duchowne, diecezjalne i zakonne, ze względu na niemożność bycia autonomiczną wyższą uczelnią, zostały przyłączone do wyższych uczelni katolickich. Próby wprowadzenia misjologii jako przedmiotu obowiązkowego w seminariach duchownych podjął w roku 1967 ks. prał. Waław Preiss, który z polecenia Komisji Misyjnej Episkopatu Polski (KMEP) miał zająć się opracowaniem programu misjologii dla seminariów duchownych. Podczas drugiego posiedzenia KMEP (20 III 1968) stwierdzono, że w Polsce trzeba obudzić i rozwinąć wszystkie PDM. Troskę nad wprowadzeniem misjologii do seminariów duchownych zlecono ks. prał. W. Preissowi¹⁷. W 1970 r. została wydana Instrukcja Kongregacji Nauczania Katolickiego *Ratio Fundamentalibus Institutionis Sacerdotalis*. W tej instrukcji nie znajdujemy nic o formacji misyjnej w seminariach. Temat misyjny jest zaledwie wspomniany. W rozdziale dwunastym o studiach teologicznych czytamy: „Uwzględniając różne aspekty (ekumeniczny, misyjny, itd.), przedmioty teologiczne należy wykładać w ten sposób, ażeby jasno ukazane były zachodzące między nimi powiązania (...)”. W rozdziale piętnastym o sposobie nauczania, wymieniony jest dekret misyjny (DM 16) w celu zapoznania alumnów z różnymi problemami duszpasterskimi w diecezji. W rozdziale szesnastym natomiast czytamy o formacji ściśle duszpasterskiej: „Alumni winni być zaznajomieni z potrzebami całego Kościoła, a więc z problemami ekumenicznymi, misyjnymi i innymi bardziej palącymi problemami różnych regionów świata”¹⁸.

W 1970 r. Kongregacja Ewangelizacji Narodów przesłała list okólny do Konferencji Biskupich o przygotowaniu misyjnym w formacji kapłańskiej. Czytamy w nim m.in.: „Święta Kongregacja Ewangelizacji, świadoma, że współ-

¹⁶ Por. S. Kasprzak, *Organizacja działalności misyjnej Kościoła katolickiego w świetle prawa kanonicznego*, Lublin 1999, 241-253; por. W. Kiwior, *Wymogi stawiane w instytucjach życia konsekrowanego przez nową ewangelizację*, „Prawo Kanoniczne” 38(1995) nr 1-2, 17.

¹⁷ W. Kuflewski, *Działalność Episkopatu Polski na rzecz misji*, w: E. Śliwka (red.), *Misyjny Wymiar Kościoła Katolickiego w Polsce*, Pieniężno 1992, 27-28.

¹⁸ Por. Instrukcja Kongregacji Nauczania Katolickiego „*Ratio Fundamentalibus Institutionis Sacerdotalis*”, w: Paweł VI, *Kapłaństwo dzisiaj – Wybór przemówień*, Poznań 1978, 268-328.

praca misyjna Ludu Bożego zależy w wielkiej mierze od ducha misyjnego duchowieństwa, uważa za swój obowiązek zwrócić się do Konferencji Biskupich, by skierować ich życzliwą uwagę na konieczność poszerzenia w całym świecie zakresu przygotowania misyjnego w formacji kapłańskiej (...). Nie chodzi tu o wprowadzenie w zwykłych seminariach formacji misyjnej w ścisłym tego słowa znaczeniu, którą dekret *Ad gentes* nakazuje jedynie dla kapłanów przeznaczonych do pracy misyjnej. Trzeba jednak zapewnić wszystkim seminarzystom, którzy będą sprawować posługę kapłańską na terenach, gdzie Kościół jest już, niejednokrotnie od dawna, zaszczerpiony, wykłady o sytuacji misji, bądź wprowadzenie do podstawowych kwestii teologii misyjnej. To byłby minimalny program nauczania w seminariach”¹⁹.

Wyższe seminaria duchowne w Polsce kierowały się „Zasadami Formacji Kapłańskiej” (*Ratio Institutionis Sacerdotalis pro Polonia*), opracowanymi przez Komisję Episkopatu Polski ds. Seminariów Duchownych w latach 70-tych, a zatwierdzonymi przez Kongregację ds. Wychowania Katolickiego 10 XI 1977 r. Następnie 19 III 1985 r. ukazało się nowe wydanie *Ratio Fundamentalibus Institutionis Sacerdotalis*²⁰, lecz wszystkie zasady były takie same jak w poprzednim wydaniu. Apel o podniesienie rangi wykładów z misjologii wystosował II Polski Synod Plenarny, który przypomina, że „w *Ratio studiorum* polskich seminariów duchownych religioznictwo jest przedmiotem obowiązkowym, misjologię zaś zaliczono do przedmiotów fakultatywnych. Obu przedmiotom należy nadać wyższą rangę” (II PSP 60).

Przez wiele lat rektorzy seminariów decydowali czy misjologia była wykładana, czy też nie. Dopiero gdy wydziały teologiczne zostały włączane do uniwersytetów państwowych, w większości tychże wydziałów misjologia stała się przedmiotem obowiązkowym. Dla przykładu w gnieźnieńskim seminarium, które zostało afiliowane do Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, wykłady z misjologii jako przedmiotu obowiązkowego rozpoczęły się w roku akademickim 2004/2005.

2. Działalność Ogniska Misyjnego w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym

Początki Papieskich Dzieł Misyjnych sięgają XIX w. Powstały najpierw we Francji oraz we Włoszech. Z biegiem lat zakorzeniają się także na ziemiach

¹⁹ List okólny Kongregacji Ewangelizacji Ludów do Konferencji Biskupich o przygotowaniu misyjnym w formacji kapłańskiej, „Omnis Terra”, listopad 1970. Archiwum Kurii Metropolitalnej w Gnieźnie.

²⁰ *Zasady formacji kapłańskiej w Polsce*. Częstochowa 1999, 15.

polskich. Budzą wśród duchownych i wiernych świeckich w Polsce świadomość i odpowiedzialność misyjną. Ich idee docierają także do seminariów. Wówczas zaczynają powstawać grupy kleryków, którzy formalnie włączają się w strukturę Papieskich Dzieł. I w ten sposób powstają w seminariach kleryckie Koła (Ogniska) Misyjne. Pierwsze takie koło powstało w Kielcach w 1920 r., następne w Pelplinie (1927), Łodzi, Sandomierzu i Płocku (1927), w Poznaniu (1928) oraz w Gnieźnie i Włocławku (1929)²¹.

Seminarium gnieźnieńskie jest więc jednym z pierwszych w Polsce, w których rozpoczęło działalność Ognisko Misyjne. Informacje dotyczące działalności ogniska zawarte są głównie w kronikach seminarium, w kronikach Ogniska Misyjnego oraz w aktach Papieskich Dzieł Misyjnych w Warszawie i w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Okres od początku powstania Ogniska Misyjnego udokumentowany jest w Aktach Papieskich Dzieł Misyjnych w Warszawie, Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie, w „Jednodniówce” seminaryjnej wydanej przez kleryków w roku akademickim 1946/1947 oraz w *Kronice Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Gnieźnie* (od 1 II 1928 do 30 VI 1949). Opis dalszego okresu działalności seminarium na rzecz misji odnajdujemy w kolejnych kronikach seminaryjnych z lat: 1955-1966, 1966-1973, 1973-1975, 1975-1979, 1979-1981, 1982-1984, 1985-1988. Pierwsza kronika Ogniska Misyjnego powstała na pamiątkę 60. rocznicy jego powstania, z inicjatywy kl. Franciszka Jabłońskiego. Kronika ta zawiera informacje o działalności ogniska w latach 1983-1989. Następne kroniki ukazywały się pod nadzorem kolejnych prezesów Ogniska Misyjnego. Druga dotyczy lat: 1989-1994, a trzecia 1994-2008. W roku 2009 została założona czwarta kronika.

Ognisko Misyjne rozpoczęło swą działalność w dniu 1 II 1929 r., kiedy to odbyło się zebranie konstytucyjne. Podczas tego zebrania postanowiono, że ognisko jest agregowane do Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary. Działalność ogniska w latach następnych rozszerzono przez włączenie się w nurt Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła (1930) oraz Papieskiej Unii Misyjnej (1938/1939). W ten sposób zapewniono priorytet Papieskim Dziełom Misyjnym²².

Bp Kazimierz Kowalski jako wicerektor Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Gnieźnie zainicjował zorganizowanie Koła Misyjnego alumnów, którego był pierwszym opiekunem. Pełnił tę funkcję w latach 1929-1935 i 1945-1946. Postać ks. bp. Kowalskiego oraz początki Ogniska Misyjnego w Gnieźnie szczegółowo opracował misjolog, ks. dr Ambroży Andrzejak z Po-

²¹ Por. F. Jabłoński, *Ognisko Misyjne w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie ma już 80 lat*, „Misjonarze Komboniani” 2(2009), 12-13.

²² Tamże, 13.

znania w swojej doktorskiej książce²³. Poniżej kilka słów na temat osoby ks. biskupa.

Bp Kazimierz Kowalski urodził się 2 III 1896 r. w Gnieźnie. 12 III 1896 r. został ochrzczony w parafii św. Wawrzyńca w Gnieźnie. Sakrament bierzmowania przyjął 19 V 1907 r. Święcenia kapłańskie otrzymał 8 X 1922 r., a 4 III 1946 r. został mianowany biskupem chełmińskim; konsekrowany 4 VIII 1946 r. Zmarł 6 V 1972 r. w szpitalu w Częstochowie. Studiował w Louvain, Rzymie i Monachium (głównie w kierunku filozoficznym). Wykładowca, kierownik katedry filozofii i później profesor nadzwyczajny w Seminarium Leoninum w Poznaniu (od 30 X 1926 r. do 1 XI 1927 r.). Wicerektor i profesor zwyczajny filozofii i etyki społecznej w seminarium w Gnieźnie (od 1 XI 1927 r. do 11 IX 1935 r.). Od roku akademickiego 1935/1936 do września 1939 r. rektor seminarium w Poznaniu. Po II wojnie światowej w 1945 r. rektor seminarium w Gnieźnie (do 9 VI 1946 r.). Autor wielu prac teologicznych i filozoficznych (filozofia chrześcijańska).

Kolejnym opiekunem ogniska został wykładowca z seminarium – ks. A. Wronka (1935-1938). Wkrótce został nominowany na stanowisko rektora Polskiego Kolegium Papieskiego w Rzymie. Funkcję opiekuna przejął ojciec duchowny – ks. T. Tadrzyński (1938-1945). Po II wojnie światowej ks. K. Kowalski piastując ponownie do 12 VI 1946 r. stanowisko rektora PWSD w Gnieźnie, po raz kolejny objął funkcję opiekuna ogniska w seminarium (1945-1946).

Ks. K. Kowalski jako rektor gnieźnieńskiego seminarium wygłaszał referaty, inicjował spotkania alumnów z misjonarzami, rozbudzał wśród członków ogniska przede wszystkim ducha modlitwy misyjnej i dążył do współpracy seminarzystów z akademickim ruchem misyjnym. Podkreślał również potrzebę pomocy materialnej misjom i utrzymywania z nimi kontaktu przez korespondencję. Propagował także apostołstwo misyjne w parafiach²⁴. Do roku 1968 brak jest informacji na temat opiekuna ogniska.

Drugą ważną postacią w działalności Ogniska Misyjnego, który jako opiekun kontynuował dziedzictwo ks. bp. Kazimierza był ks. kan. Stefan Fiutak. Był on wykładowcą: metodologii ogólnej, historii filozofii starożytnej, średnio-wiecznej, nowożytnej oraz historii filozofii współczesnej (współczesne kierunki filozoficzne), metafizyki ogólnej i teodycei. Od 1963 r. był wicerektorem. Ks. Fiutak, oprócz działalności naukowej, prowadził prace na rzecz misyjnego dzieła kościoła w diecezji i w seminarium. Można śmiało powiedzieć, że misje były jego życiową pasją.

²³ A. Andrzejak, *U początku ruchu misyjnego w Polsce. Bp Kazimierz Kowalski (1896-1972)*, Poznań 1993.

²⁴ Tamże, 221-223.

Tym krajem została Papua-Nowa Gwinea, ponieważ był to pierwszy kraj, do którego zostali posłani misjonarze pochodzący z archidiecezji: ks. Z. Hanelt, ks. K. Muszyński i ks. A. Grzela. Kl. Franciszek Jabłoński zaprojektował też pierwsze logo, które zawierało te dwa elementy: postać św. Franciszka Ksawerego oraz kontury Papui-Nowej Gwinei. W 2008 r. prezes ogniska, kl. Krystian Piekuciński, podjął się stworzenia nowego logo. Zaprojektował je kl. Arkadiusz Pryka.

W zarządzie Ogniska Misyjnego pełnione były następujące funkcje: prezesa, sekretarza, bibliotekarza, kolportera czasopism misyjnych, kolportera znaczków, korespondenta naczelnego oraz alumna do wypisywania sentencji. Funkcje te świadczą o intensywnej działalności ogniska w wielu kierunkach. Członkami ogniska byli wszyscy alumni z PWSO w Gnieźnie. Z biegiem lat struktura ulegała zmianom. Zarząd ogniska wybierany był co dwa lub trzy lata i składał się z prezesa, kolportera i kronikarza. Każdy przewodniczący ogniska reprezentował je na zewnątrz i kierował jego pracami w porozumieniu z opiekunem. Jego zadaniem było zwoływanie zebrań i przewodniczenie im. Członkami ogniska była tylko część kleryków stanowiących społeczność seminarijną.

Obecne struktury przedstawiają się następująco: opiekun, kolporter, sekretarz, skarbnik, odpowiedzialny za gazetkę ścienną. Wśród przewodniczących ogniska w ciągu 30 lat można wymienić następujących kleryków: Wojciecha Szukalskiego (1976-1978), Henryka Micka (1978-1980), Pawła Kowalskiego (1980-1982), Andrzeja Jasińskiego (1982-1984), Jana Korygacza (1984-1986), Franciszka Jabłońskiego (1986-1989), Mieczysława Polaka (1989-1992) i Jakuba Dębca (1992-1995), Marcina Wojtaszka (1995-1997), Jakuba Szalka (1997-2000), Rafała Hordika (2000-2001), Mariusza Kamińskiego (2001-2003), Wojciecha Owczarza (2003-2005), Krzysztofa Żebrzowskiego (2005-2006), Tomasza Henclewskiego (2006), Szymona Ciesielskiego (2006-2008), Krystiana Piekucińskiego (2008-).

Pierwsze wzmianki o animacji misyjnej w seminarium po roku 1946 zamieszczone w kronikach seminarijnych pochodzą z roku 1955. W dniu 23 X 1955 r. na niedzielę misyjną został zaproszony ks. dr Zaręba, który studiował misjologię na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Ks. radca wygłosił prelekcję na temat: „Rozwój misji w czasach pontyfikatu Piusa XI”. Wykład przybliżył klerykom renesans idei misyjnej w XIX w. i jej wspaniałe rozkwit. Kolejna informacja pochodzi z dnia 29 X 1959 r. Wówczas o. Andrzej Cierka OMI przed swoim wyjazdem na Cejlon wyświetlił film o tej wyspie oraz o sytuacji Kościoła i warunkach pracy misyjnej na Cejlonie. Następne informacje o spotkaniach z misjonarzami pochodzą z lat: 1961 i 1965. O ciekawej wieczornicy misyjnej, która odbyła się 17 X 1968 r. tak napisał kronikarz: „A. Białczyk w obszernej

prelekcji wygłoszonej z pamięci przedstawił kilka zasadniczych myśli dotyczących samej istoty misji: dzieła ewangelizacji świata; źródło i istota misyjności Kościoła; jak kapłan ma realizować swój obowiązek misji; misje są dziś sprawą zasadniczą i pilną. Z kolei M. Józwiak przedstawił historię ewangelizacji Japonii, natomiast A. Wachowski ukazał życiorys Zenona Żebrowskiego. Głowski deklamował wiersz: «Misje». Ks. wicerektor (ks. Fiutak) wyraził życzenie, aby bogate w dzisiejsze doświadczenie Ognisko Misyjne zorganizowało następne wieczornice na ściśle określony temat³².

W ciągu roku akademickiego odbywały się spotkania Ogniska Misyjnego. Spotkania formacyjne mają swoją strukturę. Każde z nich rozpoczyna się modlitwą, a w ostatnich latach także odczytaniem fragmentu z Pisma Świętego. Podczas większości spotkań wygłaszany był referat przygotowany przez członka ogniska. Referaty poświęcone były m.in.: postaciom wielkich misjonarzy, problemom misyjnym w różnych krajach oraz dokumentom Kościoła dotyczącym spraw misji. Rozważana była także Papińska Intencja Misyjna na dany miesiąc. Klerycy dzielili się relacjami z pobytu na kongresach czy spotkaniach ogólnopolskich i diecezjalnych oraz w szkołach animatorów misyjnych. Dawali także świadectwo z pobytu pastoralnego w krajach misyjnych oraz na Wschodzie. Czasami na spotkaniu wyświetlane były filmy misyjne, przeźrocza lub pokazy multimedialne. Prezentowane były także książki, czasopisma misyjne i misjologiczne. Na spotkaniach sporadycznie obecni byli także misjonarze. W latach pontyfikatu Jana Pawła II przekazywano relacje z papieskich podróży misyjnych. W latach 80-tych jeden z kleryków słuchał wiadomości Radia Watykańskiego i następnie umieszczał je na ściennej gazetce ogniska oraz przekazywał wiadomości na spotkaniu. W spotkaniach formacyjnych Ogniska Misyjnego uczestniczył zawsze opiekun.

W latach 1990-2008 średnio każdego roku odbyło się od 4 do 5 spotkań. Najwięcej, bo aż 7 odbyło się w roku 1998 i 2007. Najmniej w 1997 – tylko 2. Jeżeli chodzi o frekwencję na spotkaniach to w latach 90-tych średnio uczestniczyło 24 alumnów, a w latach 2000-2007 średnio 18 alumnów. Najmniej uczestniczyło w latach 2000-2003. Pod względem rocznika najwięcej alumnów uczestniczących w spotkaniach było z roku I, II i IV. Najmniej z roku III i VI. Średnio w spotkaniach uczestniczyło 19,1% w stosunku do całej liczby alumnów w seminarium. Największy procent był w roku 1997 – prawie 30%. Najmniejszy zaś w roku 2000 i wyniósł 6,7%.

Ognisko Misyjne organizowało także specjalne spotkania pożegnalne diakonów należących do tego ogniska. Pierwsze z nich miało miejsce w 1985 r. Po-

³² Kronika Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie (1955-1966).

czątkowo odbywały się w mieszkaniu opiekuna – ks. kan. Fiutaka. Według danych zawartych w kronikach ogniska odbyło się 10 takich spotkań (1985-1994). W miłej atmosferze, przy poczęstunku, diakoni dzielili się początkami swego zainteresowania misjami oraz wpływem spotkań na ich świadomość misyjną. Każdy z diakonów otrzymywał teczkę z materiałami misyjnymi do pracy w duszpasterstwie. W ostatnich latach takie pożegnania organizowane jest w czasie jednego ze spotkań ogniska.

W ramach praktyk pastoralnych Członkowie Ogniska Misyjnego wyjeżdżali do Kazachstanu oraz na Wschód. 10 kleryków wyjechało do Kazachstanu, 5 na Białoruś, 2 na Ukrainę, 1 do Gruzji, 1 na Litwę. Seminarium pomaga w kształceniu powołań z Kazachstanu oraz ze Wschodu (Białoruś). Klerycy z tych terenów uczestniczyli w spotkaniach Ogniska Misyjnego.

W ostatnich latach ognisko otrzymało swoje pomieszczenie. W sali misyjnej znajduje się biblioteka, specjalna gablota dla eksponatów z krajów misyjnych. Na ścianie wiszą zdjęcia patronów misji oraz założycieli PDM. Na jednej ścianie zawieszono zdjęcia, na których zaprezentowani są wszyscy misjonarze z archidiecezji gnieźnieńskiej. Sala misyjna udekorowana jest we flagi z krajów misyjnych. Wystawa zdjęć oraz gablota została ufundowana przez Referat Misyjny Kurii Metropolitalnej. Ognisko Misyjne posiada także ścienną gazetkę, która powstała w latach 70-tych. Umieszczono ją w holu przed seminaryjną kaplicą Zwiastowania NMP. Do niej został przyczepiony mały pojemnik na znaczki pocztowe. Z czasem ta ścienna gablota została zlikwidowana, a w miejscu łączącym nowy gmach ze starym postawiono inną. Startąd z kolei gablota została przeniesiona na hol pierwszego piętra w nowym gmachu. Gazetka ścienna spełniała i nadal spełnia bardzo ważną rolę informacyjną i formacyjną dla seminaryjnej wspólnoty.

Działalność ogniska na rzecz wspólnoty seminaryjnej polega przede wszystkim na modlitwie w intencji misji, szczególnie w przedostatnią niedzielę października, w tzw. Niedzielę Misyjną oraz następujący po niej tydzień modlitw i raz w miesiącu, w tzw. Dniu Misyjnym. Ognisko organizowało także dla całego seminarium spotkania z misjonarzami. Byli to przede wszystkim misjonarze diecezjalni, m.in.: ks. Zbyszko Hanelt, ks. Kazimierz Muszyński, ks. Antoni Bajek, ks. Florian Cieniuch, ks. Eugeniusz Bednarek, ks. Henryk Micek. Następnie byli także misjonarze i misjonarki zakonne (werbiści, salezianie, oblaci, duchacze, jezuici, chrystusowcy, służebniczki starowiejskie, palotynki, Misjonarki Franciszkanki Maryi, Służebniczki Ducha Świętego) oraz świeccy misjonarze (dr Wanda Błęńska, dr Genowefa Abłażej, Ała i Przemysław Grzechowiakowie, Teresa Niewiadomska). W 1982 r. odbyło się spotkanie z japońskim konwertytą prof. Kryotoro Hadzimoto z UAM.

Do wydarzeń szczególnych należy spotkanie z o. Maksymilianem Kolbe, które odbyło się 8 VI 1933 r. Podczas pobytu w seminarium o. Maksymilian wygłosił wykład o swej apostołskiej działalności w Japonii, a jeden z alumnów utrwalił pobyt misjonarza na kliszy fotograficznej³³. Głębokim przeżyciem dla kleryków było także spotkanie w dniu 3 X 1984 r. z Matką Teresą z Kalkuty.

Oprócz misjonarzy seminarium gościło także promotorów misji, którzy uwrażliwiali alumnów na sprawy misji. W tym względzie największą zasługę mają oo. Feliks i Bronisław Poćwiardowscy SVD, którzy przez wiele lat bardzo często (prawie każdego roku) obecni byli w seminarium. Oprócz nich obecni byli przedstawiciele PDM z Warszawy. Już w 1968 r. przybył do seminarium ówczesny sekretarz krajowy PUM – o. Antoni Koszorz SVD. Po jego prelekcji wywiązała się dyskusja. Kronikarz seminaryjny skomentował tę wizytę w ten sposób: „Zainteresowanie sprawami misji było ogromne”. W dniu 27 XI 1977 r. prelekcję dla kleryków wygłosił wybitny misjolog – o. prof. dr hab. Władysław Kowalak SVD z ATK-u.

Budujący był fakt, że w spotkaniach z misjonarzami uczestniczyli także moderatorzy i siostry zakonne nie tylko z seminarium, a czasami także świeccy pomocnicy misji. W latach 80-tych cała społeczność seminaryjna spotykała się z ks. prymasem Józefem Glempem, który dzielił się swoimi spostrzeżeniami z podróży do krajów misyjnych.

Oprócz spotkań z misjonarzami dla całej wspólnoty seminaryjnej odbywały się dni skupienia oraz głoszone były konferencje ascetyczne. W dniu 14 III 1986 r. ks. dr Ambroży Andrzejak przeprowadził taki dzień pod hasłem: „Kapłani powinni dobrze zrozumieć, że ich życie jest poświęcone misjom” (DM 39). W czasie konferencji przedstawił dwie postaci: dr Wandy Błęńskiej oraz o. Czesława Białka SJ. Omówił także ideę misyjnego różańca odbył się 20 V 2004 r. Poprowadził go ks. Henryk Micek, misjonarz z Papui-Nowej Gwinej. Z kolei w 2008 r. konferencję wygłosił ks. Grzegorz Pawlaczyk, prezbiter Drogi Neokatechumenalnej. 11 V 2008 r., w ramach Tygodnia Modlitw o Powołania, klerycy wysłuchali konferencji ks. F. Jabłońskiego. 9 XII 2009 r. ks. Jabłoński – w ramach czytania duchownego – przedstawił postać Sługi Bożego abp. Ful-tona Sheena w 30. rocznicę jego śmierci. Każdy z kleryków otrzymał misyjny różaniec, którego twórcą jest właśnie abp Sheen. Seniorzy z poszczególnych roczników otrzymali różaniec osobiście od konferencjonisty, z przesianiem, aby byli jego propagatorami. Ponadto każdy z kleryków otrzymał Papieskie

³³ Por. S. Fiutak, *Seminaryjne Ognisko Misyjne w służbie PDM (1929-1999)*, art. cyt., 79-85.

Intencje, Rodzinny Kalendarz Misyjny oraz Misyjnego Aniołka z siankiem na wigilijny stół.

1 V 1983 r. ognisko zorganizowało dla seminarium konkurs misyjny dotyczący dekretu misyjnego II Soboru Watykańskiego – *Ad gentes*. Powołano komisję w składzie: A. Jasiński – Prezes OM oraz moderatorzy: ks. B. Wojtuś, ks. S. Fiutak, ks. Zb. Kiernikowski oraz dziekan dk. M. Napieralski. Rywalizacja odbywała się parami. Zwycięzcami zostali: I Adam Przyborski (IV) i Stanisław Drożyński (IV); II Waldemar Mazur i Zbigniew Zawiszak; III Bronisław Sitek (IV) i Jarosław Radzikowski (II). Konkurs zakończono wręczeniem nagród, podziękowaniem rektorowi – ks. Bogdanowi Wojtusowi, moderatorom oraz uczestnikom konkursu³⁴.

W każdą Niedzielę Misyjną zbierane są ofiary na fundusz Papieskich Dzieł Misyjnych. Ponadto organizowane były różnego rodzaju jednorazowe akcje w postaci przekazywania ofiar pieniężnych, np. dla s. Rafały SAC, dla o. Gerarda Goli SVD oraz ofiary rzeczowe: katechizmy dla ks. Pety, różańce dla ks. Hanelta, środki piorące dla Ghany dla o. Józefa Pieczykolana SVD, książki dla seminarium w Rydze. W liście Ogniska Misyjnego do Referatu Misyjnego Księży Werbistów czytamy: „przesyłamy dar dla Ghany w postaci: 190 mydeł, 6 proszków do prania, 1 szampon, 1 ręcznik, i po jednym bandażu i plastrze”.

Jedną z ostatnich inicjatyw ogniska jest misyjna kolęda w uroczystość Objawienia Pańskiego (od 2009). Członkowie ogniska odwiedzają mieszkania moderatorów, profesorów oraz kleryków, śpiewają kolędy, prowadzą modlitwy za mieszkańców pokoi, składają świąteczne życzenia oraz zbierają ofiary na misje.

W latach 80-tych rozpoczęła się także tradycja meczów piłki nożnej Ogniska Misyjnego z Rycerzami Maryi Niepokalanej. 27 V 1986 r. Ognisko Misyjne wygrało z Rycerzami 4:3, a 1 VI 2003 r. przegrało z nimi 6:1.

W latach 1984-1993 klerycy prowadzili animację misyjną w parafiach, wyjeżdżając na tzw. Niedzielę Misyjną. W tych latach 21 parafii zostało objętych taką animacją misyjną. Oprócz kazań o tematyce misyjnej i czynnego udziału w liturgii, klerycy prowadzili także kolportaż materiałów misyjnych.

Członkowie ogniska brali udział w ogólnopolskich i diecezjalnych spotkaniach formacyjnych, kongresach i szkołach animatorów misyjnych. Ponadto pomagali w organizowaniu w seminarium ważnych wydarzeń misyjnych, m.in.: Akademii misyjnej z okazji 70. rocznicy istnienia Ogniska Misyjnego (1999); Ogólnopolskiego Spotkania misyjnego dla kleryków (2001); Sesji misjologicznej z okazji 30. rocznicy pracy gnieźnieńskich fideidonistów oraz Ogólnopolskiego spotkania misjologów (2004); Sympozjum misjologicznego poświęconego ency-

³⁴ *Kronika Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie (1982-1984).*

klice *Fidei donum* (2007) oraz kongresów diecezjalnych: I – 1999, II – 2000, III – 2003, IV – 2004, V – 2007, VI – 2008, VII – 2009.

80. rocznica powstania kleryckiego Ogniska Misyjnego w Gnieźnie stała się okazją do zorganizowania specjalnej akademii, która odbyła się 21 II 2009 r. Świątowanie rozpoczęło uroczystą Mszą św. pod przewodnictwem ks. prał. Jana Piotrowskiego, członka Kongregacji Ewangelizowania Narodów oraz dyrektora Krajowego PDM w koncelebrze z ks. dr. Franciszkiem Jabłońskim – diecezjalnym dyrektorem PDM i ks. dr. Maciejem Olczykiem – wicerektorem seminarium. Ks. Piotrowski wygłosił okolicznościową homilię. W słowie dziękczynnym na zakończenie Mszy św. ks. Jabłoński zwrócił uwagę na to, że świątowanie rocznicy Ogniska Misyjnego w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie składa się z trzech części: Mszy św. dziękczynnej, akademii misyjnej oraz indywidualnej modlitwy kleryków za dzieło misyjne Kościoła. W tym samym dniu w auli seminaryjnej odbyła się akademie, na którą zaproszono całą wspólnotę klerycką, moderatorów, byłych misjonarzy, byłych prezesów ogniska, świeckich studentów teologii oraz specjalnych gości. Akademii przewodniczył bp Bogdan Wojtuś. Biskupowi przy stole prezydalnym towarzyszyli: ks. prał. dr Jan Piotrowski, o. Manolo Torres, ks. dr Ambroży Andrzejak oraz wicerektor seminarium – ks. dr Maciej Olczyk.

Słowa powitania do uczestników akademii skierował rektor seminarium – ks. dr Wojciech Rzeszowski. Następnie ks. dr Franciszek Jabłoński wygłosił referat ukazujący działalność *ad intra* i *ad extra* Ogniska Misyjnego na przestrzeni 80 lat. Dla lepszego zobrazowania tematu przygotował także pokaz multimedialny zawierający treść wykładu oraz zdjęcia. Ks. Jan Piotrowski wskazał na kontekst historyczny powstania Ogniska Misyjnego oraz przedstawił historię, cele i aktualną działalność Dzieła św. Piotra Apostoła, które pomaga klerykom w krajach misyjnych na całym świecie. Ks. dr A. Andrzejak przedstawił postać ks. Czesława Białka SJ, który również był obecny w gnieźnieńskim seminarium. Jego osoba oraz działalność tak poruszała serca kleryków, że po spotkaniu z nim znacznie ożywiła się działalność zarówno Ogniska Misyjnego, jak i całej wspólnoty seminaryjnej. Szczególną uwagę na potrzebę misyjnej formacji kleryków i kapłanów zwrócił w swoim wystąpieniu o. Manolo Torres. Powiedział m.in.: *formacja misyjna, która jest udziałem Kościoła lokalnego, powinna być udziałem także Kościoła parafialnego. Każdy z biskupów i kapłanów jest odpowiedzialny za misyjną formację kleryków. Alumni powinni wiedzieć, co dzieje się w Kościele powszechnym, a szczególnie na misjach, a duchowość misyjna jest niezbędna w przyszłej postudze kapłana.*

Debatę podsumował bp Bogdan Wojtuś, który przypomniał, że dynamika misji *ad gentes* rodzi się z misyjnego przeżywania kapłańskiego powołania. Sło-

wo „idźcie” – mówił ks. biskup – skierowane przez Jezusa do Apostołów, odnosi się do całego Kościoła. Apostołowie głoszący Ewangelię w ówczesnym świecie mieli przeciw sobie wszystko: ówczesne media, urzędników, prawo państwowe, legiony. Jednak dzięki radykalnemu męstwu odnieśli zwycięstwo. Potrzebny jest ciągle w nas wszystkich duch gorliwości Apostołów, duch misyjny. Stąd wyrażam radość, że w naszym seminarium od tylu lat istnieje Ognisko Misyjne, z którego wyszło bardzo wielu misjonarzy i animatorów misyjnych.

PROMOCJA KSIĘGI PAMIĄTKOWEJ

MEMORIALE DOMINI

DEDYKOWANEJ KSIĘDZU PROFESOROWI

JERZEMU STEFAŃSKIEMU

W 70. ROCZNICĘ URODZIN

Prymasowskie Wyższe Seminarium Duchowne

1 grudnia 2010 r., godz. 17.00

Program

1. Pieśń „Laudate Dominum”
2. Słowo powitania – Ks. dr W. Rzeszowski, Rektor PWSD
3. Przedstawienie sylwetki Jubilatą - ks. dr kan. A. Grzelak
4. Prezentacja Księgi Pamiątkowej – Ks. dr M. Olczyk
Ks. dr W. Radecki
5. Słowo Prymasa Polski oraz wręczenie Księgi Jubilatowi
6. Życzenia od wspólnoty PWSD
7. Przemówienia Gości
8. Słowo Jubilatą
9. Okolicznościowa kolacja

MEMORIALE DOMINI

KSIĘGA PAMIĄTKOWA
DEDYKOWANA
KSIĘDZU PROFESOROWI
JERZEMU STEFAŃSKIEMU
W 70. ROCZNICĘ URODZIN

REDAKTORZY

KS. MACIEJ OLCZYK
KS. WALDEMAR RADECKI

Gniezno 2010